

5.7 Člověk a svět práce

5.7.1 Praktické činnosti

5.7.1.1 Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, organizační a časové vymezení

Předmět praktické činnosti je na 1. stupni vyučován jako samostatný předmět v každém ročníku jednu hodinu týdně.

Vzdělávací obsah předmětu

- směřuje k zvládnutí a rozvíjení činností a úkonů potřebných v každodenním životě
- poskytuje prostor pro rozvoj fantazie a možnost prožívat radost z tvořivé práce
- směřuje k osvojení základních pracovních, organizačních, bezpečnostních a hygienických návyků
- vede k poznávání tradičních i netradičních surovin, materiálů i nástrojů
- utváření pozitivního vztahu k živým i neživým prvkům okolí člověka
- utváření vztahu k lidové tvořivosti

Formy a metody práce podle charakteru učiva a cílů vzdělávání

- frontální výuka
- skupinová výuka
- praktické osvojování pracovních postupů, organizačních, bezpečnostních a hygienických návyků
- praktické osvojování vlastností různých materiálů
- praktické seznamování s pracovním nářadím a náčiním
- pěstitelské pokusy a pozorování, vycházky
- praktická výuka společenského stolování a přípravy pokrmů
- tvorba projektů

Mezipředmětové vztahy

- český jazyk: rozvoj jemné motoriky, práce podle napsaného pracovního postupu, vytváření pracovních postupů,...
- matematika: rozvoj prostorové představivosti, vnímání geometrických tvarů, měření,...

- prvouka: pěstivalské pokusy a pozorování, práce s přírodninami a jejich třídění do skupin, výživa,...
- výtvarná výchova: propojení technik při tvorbě dekorativních předmětů, kresba podle skutečnosti (např. kuchyňské náčiní),...

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

- žáci samostatně pozorují a experimentují
- žáci objevují vlastnosti materiálů a využívají je k učení, k tvůrčím činnostem a v praktickém životě
- žáci propojují do širších celků poznatky z různých oblastí
- žáci se učí pracovat podle návodu, podle plánu

Učitel vede žáky:

- k pozorování a experimentování
- k hodnocení své práce

Kompetence komunikativní

- žáci formulují a vyjadřují své myšlenky, popisují výstižně svou činnost
- žáci naslouchají promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reagují, účinně se zapojují do diskuse, obhajují svůj názor a vhodně argumentují

Učitel vede žáky:

- k vysvětlování a obhajování svého pojetí tvořivé práce
- k dovednosti naslouchání druhým, k vyslovení a obhájení svého názoru
- k tvořivému hledání různých způsobů řešení úkolů

Kompetence k řešení problémů

- žáci se učí nalézat vhodné postupy, překonávat těžkosti práce a neúspěch
- žáci se učí samostatně volit vhodné pracovní postupy, učí se obhajovat vlastní řešení, uvědomují si vlastní zodpovědnost za vykonanou práci

Učitel vede žáky:

- k samostatnému hledání možných řešení a využívání všech dostupných technik, informací a prostředků
- k experimentování a kreativnímu řešení zadaných úkolů
- k odpovědnosti za vykonanou práci

Kompetence sociální a personální

- žáci se učí spolupracovat ve skupině
- žáci se podílí na utváření příjemné atmosféry v týmu
- žáci se učí chápat potřebu spolupracovat, respektovat různá hlediska
- žáci se učí vytvářet pozitivní představu o sobě samém, učí se sebedůvěře

Učitel vede žáky:

- k práci ve dvojicích i ve skupině
- k obhajobě svých postupů, metod práce a současně k respektování odlišných postupů a názorů
- ke zhodnocení vlastní práce a vyslovení svého názoru
- ke schopnosti přijmout kritiku a nesouhlas

Kompetence občanské

- žáci se respektují navzájem, váží si dovedností a vnitřních hodnot druhých
- žáci poznávají a učí se respektovat naše tradice, kulturu
- žáci se učí projevovat pozitivní vztah ke kultuře a tvořivosti

Učitel vede žáky:

- k úctě k lidské práci a k jejím výsledkům

Kompetence pracovní

- žáci používají bezpečně a účinně materiály, nástroje, nářadí
- žáci dodržují bezpečnostní a hygienická pravidla

Učitel vede žáky:

- k důslednému dodržování stanovených pravidel
- k bezpečnému používání nástrojů a nářadí

5.7.1.2 Praktické činnosti – 1. ročník

Učivo	Výstupy	Průřezová témata
Práce s drobným materiálem	Seznamuje se s hygienickými a bezpečnostními návyky při práci. Osvojuje si správné organizační návyky pro rozvržení práce. Pracuje podle jednoduchých pokynů. Osvojuje si základní činnosti – skládání, ohýbání, válení, hnětení, stlačování, stříhání, vytrhávání, slepování, nalepování. Osvojuje si navlékání – přírodniny, korálky. Seznamuje se s vlastnostmi různých materiálů při tvorbě – pružnost, ohebnost/ lámavost, křehkost.	OSV1 - Rozvoj schopností poznávání - cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění.
Konstrukční činnosti	Dodržuje bezpečnostní pokyny při práci. Osvojuje si základní principy montáže a demontáže při práci se stavebnicí ŽAKO, MOZAIKA. Při činnosti se stavebnicí využívá vlastní fantazie. Získává úctu k vlastní práci i práci ostatních lidí.	OSV9 - Kooperace a kompetice – rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci.
Pěstitelské práce	Pečuje o pokojové rostliny ve třídě – zalévá, rosí, kypří půdu, otírá listy. Prakticky se seznámí s procesem klíčení semene, provádí pozorování procesu.	
Příprava pokrmů	Osvojí si hygienické, bezpečnostní návyky při stravování a dodržuje je. Osvojí si zásady slušného stolování ve školní jídelně, používá příbor, ve třídě o přestávce svačí nad ubrouskem, s jídlem neběhá. Prostře stůl ke každodennímu stolování.	MKV2 – Lidské vztahy – uplatňování principu slušného chování.

5.7.1.3 Praktické činnosti – 2. ročník

Učivo	Výstupy	Průřezová témata
Práce s drobným materiálem	Upevňuje si hygienické, bezpečnostní, pracovní a organizační návyky, usiluje o čistotu pracovních ploch. Zvládá základní činnosti – skládání, ohýbání, válení, hnětení, stlačování, stříhání, vytrhávání, slepování, nalepování. Prohlubuje si znalosti vlastností materiálů. Osvojuje si principy modelování – různé druhy modelovacích hmot. Seznamuje se s pojmem rub a líc materiálu. Seznamuje se s odměřením délky nitě, s navléknutím na jehlu, zhotovením uzlíku, sešíváním pomocí obnitkovacího a jednoduchého předního stehu. Přišije knoflík.	OSV4 - Psychohygiena - dobrá organizace času.
Konstrukční činnosti	Zautomatizuje si dodržování bezpečnostních a organizačních pravidel práce. Pracuje se stavebnicemi ŽAKO, SEVA. Sestaví model podle předlohy. Sestaví jednoduchý model bez předlohy, uplatňuje vlastní fantazii, hledá zajímavá řešení. Zvládá demontáž modelu i jednotlivých dílů. Upevňuje si úctu k vlastní práci i k práci ostatních lidí.	OSV6 - Poznávání lidí - vzájemné poznávání se ve skupině/třídě.
Pěstitelské práce	Pečuje o nenáročné pokojové rostliny ve třídě, odstraňuje nezdravé části rostliny. Prakticky se seznamuje s pěstováním nenáročných plodin, úspěšně realizuje naklíčení semene. Určí nejběžnější druhy semen plodů. Pozoruje proměny rostlin v průběhu roku. Jednoduše popíše vlastními slovy fáze péče o rostlinu.	
Příprava pokrmů	Upevňuje si hygienické, bezpečnostní zásady a návyky slušného stolování, popíše. Seznamuje se se zásadami skladování a uchovávání ovoce a shrne je, připraví ovoce k běžné konzumaci za studena. Jmenuje některé zdravé a nezdravé potraviny a nápoje. Připraví stůl k všednímu stolování, seznamuje se s variantami sváteční úpravy stolu.	EV4 - Vztah člověka k prostředí - náš životní styl.

5.7.1.4 Praktické činnosti – 3. ročník

Učivo	Výstupy	Průřezová témata
Práce s drobným materiálem	Objasní zásady hygienických, bezpečnostních a pracovních návyků. Uplatňuje výhody vlastností materiálů – volí tradiční i netradiční materiály a pomůcky. Podle zadání volí pracovní postupy – vybírá z naučených základních dovedností tu vhodnou. Zdokonaluje své modelovací schopnosti. Zdokonaluje manipulaci s jehlou a nití při šití, přišíje knoflík.	OSV8 - Komunikace – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem.
Konstrukční činnosti	Zdokonaluje schopnost účelně montovat i demontovat stavebnici. Staví podle návodu ze stavebnic SEVA, CHEVA. Při konstrukci s díly stavebnice pracuje tvořivě dle vlastní fantazie.	OSV7 - Mezilidské vztahy - vztahy a naše skupina/třída.
Pěstitelské práce	Vhodně pečuje o nenáročnou pokojovou rostlinu ve třídě, adekvátně volí postupy péče o rostlinu a vhodné pomůcky a náčiní. Identifikuje nejběžnější druhy semen plodů. Pěstuje jednoduchou rostlinu ze semene, pozoruje její proměny a zaznamená proměny pozorované rostliny. Seznamuje se s různými druhy rozmnožování rostlin – odnože, řízkování. Seznámí se s atlasem rostlin.	OSV4 – Psychohygienu – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému.
Příprava pokrmů	Uplatňuje hygienické, bezpečnostní zásady a návyky slušného stolování, objasní je. Připraví zeleninu ke konzumaci za studena, seznámí se s uchováváním zeleniny. Seznamuje se se základním vybavením kuchyně. Rozliší vhodné a nevhodné skladování a uchovávání běžných potravin. Navrhne potraviny pro zdravou svačinu, připraví informační leták. Vytvoří jednoduchou dekoraci stolu pro slavnostní příležitost.	MKV2 – Lidské vztahy – uplatňování principu slušného chování (základní morální normy).

5.7.1.5 Praktické činnosti – 4. ročník

Učivo	Výstupy	Průřezová témata
Práce s drobným materiálem	Uplatňuje zásady hygienických, bezpečnostních a pracovních návyků. Seznamuje se se zásadami první pomoci. Tvořivě volí podle zadání tradiční i netradiční materiály a pomůcky. Vytváří s ohledem na zadání vhodnými jednoduchými i složitějšími postupy výrobky s využitím vlastní představivosti. Seznamuje se s prvky lidových tradic. Seznámí se a popíše některá lidová řemesla. Uplatňuje modelovací dovednosti. Dle možností se seznamuje s dalšími stehy.	OSV5 – Kreativita – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti „dotahovat“ nápady do reality).
Konstrukční činnosti	Provádí montáž a demontáž stavebnic podle ústní či písemné instrukce i podle vlastních nápadů. Staví podle jednoduchého náčrtu. Používá stavebnice CHEVA, prostorové stavebnice bytu, konstrukční stavebnice MERKUR.	
Pěstitelské práce	Vhodně pečuje o pokojové rostliny ve třídě, rozmnožuje rostliny, vybírá důležité informace o rostlině. Seznamuje se s dalšími semeny plodů a druhy rostlin, s léčivkami. Samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování, zaznamená je. Samostatně připraví materiál s informacemi o zásadách pěstování rostlin. Seznamuje se s pěstováním některých běžných užitkových plodin ve vnějších podmínkách a základním zahradnickým náčiním. Seznamuje se se zásadami hygieny a bezpečnosti práce. Nacvičuje poskytnutí první pomoci při úrazu.	EV2 - Základní podmínky života - půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy).
Příprava pokrmů	Uplatňuje hygienické, bezpečnostní zásady a návyky slušného stolování. Orientuje se v základním vybavení kuchyně, pojmenuje je, seznamuje se se základními přístroji používanými při přípravě pokrmů. Rozliší vhodné a nevhodné skladování a uchovávání běžných potravin. Podle instrukcí připraví jednoduchý pokrm studené kuchyně. Uplatňuje vědomosti o zdravé životosprávě, doporučí zdravý jídelníček. Navrhne sváteční přípravu stolu pro určitou příležitost – Vánoce, narozeniny aj.	

5.7.1.6 Praktické činnosti – 5. ročník

Učivo	Výstupy	Průřezová témata
Práce s drobným materiálem	Obhájí zásady hygienických, bezpečnostních a pracovních návyků. Vybaví si nejdůležitější zásady první pomoci, poskytne první pomoc. Tvořivě volí podle zadání tradiční i netradiční materiály a pomůcky, využívá fantazie, v tvorbě používá prvků lidových tradic a řemesel. Podle předlohy tvoří samostatně.	OSV5 - Kreativita – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity. MKV1 - Kulturní difference - poznávání vlastního kulturního zakotvení.
Konstrukční činnosti	Provádí montáž a demontáž stavebnic podle ústní či písemné instrukce, podle vlastních nápadů, vytváří vlastní modely – CHEVA, MERKUR. Pokouší se zhotovit jednoduchý náčrt.	OSV6 – Poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině.
Pěstitelské práce	Samostatně vhodně pečuje o pokojové rostliny ve třídě, rozmnožuje je. Samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování, zaznamenává je. Seznamuje se s rostlinami jedovatými a léčivými. Uvědomuje si možnost alergie jedince na určitou rostlinu. Podle textu o vybrané rostlině připraví informační materiál. Prohlubuje si znalosti o pěstování užitkových plodin ve vnějších podmínkách a využití zahradnického náčiní. Uplatňuje zásady hygieny a bezpečnosti práce.	EV3 - Lidské aktivity a problémy životního prostředí - odpady a hospodaření s odpady.
Příprava pokrmů	Uplatňuje hygienické, bezpečnostní zásady a návyky slušného stolování. Orientuje se v základním vybavení kuchyně, pojmenuje je, prohlubuje si znalosti o kuchyňském náčiní. Seznamuje se se zajímavostmi v historii kuchyňského nářadí a v přípravě pokrmů, porovnává minulost se současností. Uplatňuje zásady vhodného a nevhodného skladování a uchovávání potravin. Podle instrukcí slovních či písemných připraví jednoduchý pokrm. Samostatně připraví jednoduchý předpis přípravy zvoleného pokrmu. Uplatňuje vědomosti o zdravé životosprávě. Samostatně připraví jednoduché uspořádání stolu pro určitou příležitost.	OSV1 – Rozvoj schopnosti poznávání – cvičení dovednosti zapamatování, řešení problémů.